

DOI <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2020-117-119>

МОДЕРНІЗОВАНА ЄВРОПЕЙСЬКА РАМКА КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ: НОВА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ІННОВАЦІЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Неллі Бондаренко, к.пед.н, с.н.с.

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

У цифрову добу відбувається стрімкий розвиток комп'ютерних мереж, комунікаційних та інформаційних технологій. За цих умов сучасний полісеміотичний світ і насамперед освіта як інформаційно відкрита і сприйнятлива до змін система потребують комунікаційного дискурсу нового виду. Він має забезпечити здатність вільно переходити з однієї знакової системи на іншу, розпізнавати, оцінювати, інтерпретувати й перекодувати за потреби інформаційні структури. Такі перетворення освітнього процесу засвідчують нову освітню культуру. А це значно посилює й урізноманітнює вимоги до нинішніх здобувачів освіти, які проєктуватимуть і творитимуть прийдешнє.

З огляду на це усе більшого поширення *набуває теорія нової грамотності*. Термін *нова грамотність* уперше застосував Девід Бекінгем у 1993 році. Відтоді це явище науково переосмислювалося й розглядалося з позицій психолінгвістики та у контексті соціокультурної теорії, яка зосереджується на грамотності як соціальній практиці з діапазоном дієвих цілеорієнтованих способів досягнення мети й успіху в глобальному вимірі.

Слово *грамотність* (*англ. literacy*) походить від грецького *gramma*, що означає буква, читання, письмо. У суспільній свідомості українців грамотність ототожнювалася з освіченістю, що відобразилося у прислів'ї «*Грамотний видючий і на все тямущий*» (тобто компетентний). Багатовікова педагогіка розглядала грамотність як результат навчання читання й письма у паперовому форматі з використанням стандартного набору правил. Первинне відчуття грамотності – неперервний інтелектуальний процес отримання смислу від критичної інтерпретації письмового чи друкованого тексту. Нездатність читати й писати традиційно кваліфікується як *неграмотність*.

Нова грамотність трактується як загальна «здатність ідентифікувати, розуміти, висловлювати, створювати та інтерпретувати поняття, почуття, факти

думки як усно, так і у письмовій формі за допомогою візуальних, звукових / аудіо- та цифрових матеріалів з різних дисциплін та у різних контекстах <...> Залежно від контексту грамотність може розвиватися рідною мовою, мовою навчання та/або офіційною мовою країни або регіону, де мешкає особа» [2, с. 25]. Феномен нової грамотності поєднує різні аспекти – соціокультурний, полікультурний, кроскультурний, багатомовний, мультимодальний та інші. У «Національному звіті за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018» термін **грамотність** як загальне поняття стосується трьох предметних напрямів – читацької грамотності, математичної грамотності й грамотності у природничо-наукових дисциплінах [3].

Діапазон тем і проблем у сфері досліджень нової грамотності досить широкий і різноманітний. Вони здійснюються із застосуванням новітніх методологій. У наукових дослідженнях види грамотності виділяються на різних підставах. За основу беруться засоби, галузі знань, сфери діяльності, модальності сприймання тощо. Дехто з дослідників (Дональд Леу) обстоює думку, що людина XXI ст. частково грамотна з огляду на ситуаційність і несистемність прояву різних видів грамотності. Грамотність функціонально обмежена певними життєвими і професійними задачами.

У технологічному суспільстві поняття грамотності розширює алфавітну і числову системи за рахунок засобів масової інформації та електронних текстів. В освітній комунікації відбувається урізноманітнення знакових систем. Новизна грамотності XXI ст. полягає в неоднорідності інформаційного освітнього простору, активне перебування й діяльність у якому потребує універсальних базових якостей особистості та критеріїв їх оцінювання, а також багатократної мультимодальної багатогранної та різновекторної грамотності.

Нова грамотність передбачає: миттєвий обмін повідомленнями; спільне використання файлів і відео; розсилання онлайн, відправлення текстів усіх видів, історій, світлин, відео; користування електронною поштою, опрацювання й оцінку інформації онлайн; створення, ведення й підтримання блогів, вебсторінок, вебсайтів; участь в інтерактивній соціальній мережі; використання онлайн-чату; цифрове розказування історій онлайн; створення мультиплікацій; відвідування інтернет-магазинів тощо.

Нині нова грамотність включає медіаграмотність, інформаційну, комп'ютерну, мережеву, культурну, полікультурну, екологічну, багатократну, мультимодальну, поліграмотність, мультиграмотність, трансграмотність. Це

зумовило виникнення відповідних термінів, об'єднаних під **«ноюю парасолькою грамотності»** [1] й актуалізувало потребу в зіставному дослідженні терміносистем з урахуванням українських потреб і європерспектив; окресленні, обґрунтуванні й сучасному інтерпретуванні розширеного категорійного поля нової грамотності, визначенні шляхів її формування.

Ключові слова: грамотність, нова грамотність, нова парасолька грамотності, шляхи формування.

Література

- Coiro J., Knobel M., Lankshear C., & Leu D. J. (2008). *Handbook of New Literacies Research*. New York: Lawrence Erlbaum Associates. (in English).
- Lokshyna O. I. (2019). Yevropeiska dovidkova ramka kliuchovykh kompetentnosti dlia navchannia vprodovzh zhyttia: onovlene bachennia 2018 roku [European reference framework of key competences for lifelong learning: an updated 2018 version] (#1). *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*. S. 21-30. (in Ukrainian).
- Mazorchuk M., Vakulenko T., Tereshchenko V., Bychko H., Shumova K., Rakov S. [et al] (2019). *Natsionalnyi zvit za rezultatamy mizhnarodnoho doslidzhennia yakosti osvity PASA-2018 [National Report on the Results of the International PISA-2018 Education Quality Survey]*. Kyiv: UTsOlаO, 439 p. (in Ukrainian).